

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

**Používání a efektivita strategií učení cizímu
jazyku u žáků 5. tříd na ZŠ v Lužicích a ZŠ
Zenklova v Praze**

Podtitul: Zpráva z výzkumu

*Seminární práce z předmětu: Seminář ze základů pedagogické metodologie
Mgr. Kateřina Vlčková, PhD.*

Brno, červen 2006 (JS)

Autor: Eva Kovaříková, UČO: 105639

Marie Kottová, UČO: 123738

Obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Obsah

<u>1 Úvod</u>	2
<u>2 Cíle</u>	2
<u>3 Metoda výzkumu</u>	2
<u>4 Analýza a interpretace dat</u>	3
<u>4.1 Celkové použití zkoumaných učebních strategií</u>	3
<u>4.2 Nejvíce a nejméně používané učební strategie</u>	5
<u>4.3 Používání strategií ve srovnání s výsledky žáků v didaktickém testu</u>	7
<u>4.3.1 Porovnání úspěšnosti žáka v didaktickém testu a jeho známky z cizího jazyka</u>	8
<u>4.4 Použití učebních strategií ve srovnání se známkou žáka z cizího jazyka</u>	8
<u>4.5 Kvantita používání učebních strategií podle pohlaví žáků</u>	8
<u>4.6 Kvantita používání učebních strategií podle známky žáka z cizího jazyka</u>	9
<u>4.7 Kvantita používání učebních strategií podle motivace žáka k učení</u>	9
<u>4.8 Kvantita používání učebních strategií podle osobního přístupu žáka k učení</u>	9
<u>4.9 Kvantita používání učebních strategií podle znalosti cizího jazyka v rodině žáka</u>	10
<u>4.10 Podpora mimoškolní aktivity – kroužků – při učení se cizímu jazyku</u>	11
<u>4.11 Podíl záliby žáků v cizím jazyce na výsledné známce žáka</u>	11
<u>4.12 Závislost mezi navštěvováním kroužků cizího jazyka a zálibou v něm</u>	12
<u>5 Závěr</u>	13

1 Úvod

Tato práce je součástí výzkumu způsobu učení se cizím jazykům, který zpracovává Masarykova univerzita (MU) v Brně. Předmětem výzkumu je problematika způsobů a metod učení se cizím jazykům a zaměření na konkrétní učební strategie.

2 Cíle

Cílem tohoto výzkumu bylo sledování učebních strategií, které děti v 5. třídě mohou používat k učení se cizímu jazyku. Strategie byly sledovány na základě následujících dílčích cílů:

1. Celkové použití zkoumaných učebních strategií
2. Nejvíce a nejméně používané učební strategie
3. Používání strategií ve srovnání s výsledky žáků v didaktickém testu
4. Použití učebních strategií ve srovnání se známkou žáka z cizího jazyka
5. Kvantita používání učebních strategií podle pohlaví žáků
6. Kvantita používání učebních strategií podle známky žáka z cizího jazyka
7. Kvantita používání učebních strategií podle motivace žáka k učení
8. Kvantita používání učebních strategií podle osobního přístupu žáka k učení
9. Kvantita používání učebních strategií podle znalosti cizího jazyka v rodině žáka
10. Podpora mimoškolní aktivity – kroužků – při učení se cizímu jazyku
11. Podíl záliby žáků v cizím jazyce na výsledné známce žáka
12. Závislost mezi navštěvováním kroužků cizího jazyka a zálibou v něm.

3 Metoda výzkumu

K získání dat byl použit dotazník s názvem „Jak se učím cizí jazyk“ ve dvou variantách: pro skupinu žáků učící se angličtinu a pro skupinu žáků učící se němčinu. Tento dotazník byl připraven na PdF MU univerzálně tak, aby jej bylo možno použít pro záměry všech skupin podílejících se na výzkumu. Data relevantní cílům stanovených námi byla z tohoto dotazníku vybrána.

Dotazník měl dvě části. V první části děti odpovídaly na uzavřené otázky týkající se učení cizího jazyka doma a ve škole. K zjištění četnosti používání učebních strategií byly žákům

v dotazníku předloženy uzavřené otázky nabízející tři typy odpovědí: ano – někdy – ne. Odpověď „ano“ byla hodnocena 3 body, odpověď „někdy“ 2 body a odpověď „ne“ jedním bodem. Četnost použití strategií byla vypočtena na základě součtu těchto hodnot.

Druhou částí byl didaktický test prakticky ověřující jazykovou úroveň žáků ve srovnání s osnovami. První část testu měla 9 otázek, na které měl žák odpovědět v cizím jazyce, gramaticky správně a celou větou, v druhé části pak měl žák doplnit 3 otázky k uvedené cizojazyčné odpovědi.

Dotazník byl rozdělán na dvou základních školách, na Základní škole Lužice v 5. třídě, kterou navštěvuje 23 dětí a na Základní škole Zenklova v Praze v 5. A, která má 27 žáků. Na Základní škole Lužice byly zkoumány cíle 1 – 9 a na Základní škole Zenklova v Praze byly zkoumány cíle 10 – 12.

Vzorek respondentů ze ZŠ Lužice tvořilo 22 žáků učících se angličtinu a němčinu, z toho bylo 14 dívek a 8 chlapců. Na vyplnění dotazníku byla vyhrazena celá vyučovací hodina o délce 45 minut.

Na ZŠ Zenklova vyplňovalo dotazník všech 27 žáků, kteří se učí anglický jazyk (16 dívek, 11 chlapců). K vyplnění dotazníku bylo poskytnuto 60 minut.

4 Analýza a interpretace dat

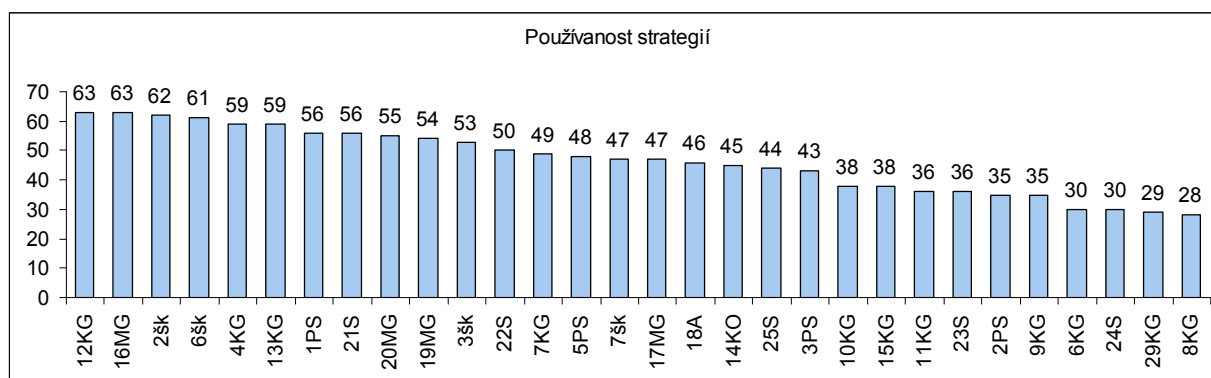
4.1 Celkové použití zkoumaných učebních strategií

Ve výzkumu jsme se zaměřili na následující typy učebních strategií, které jsme pomocí dotazníku ověřovali otázkami uvedenými v tabulce (ve zkratce strategie znamená číslo položku v dotazníku, písmena typ strategie):

strategie	podskupiny	konkrétní strategie a techniky	položka z dotazníku/inventáře
Paměťové strategie	Používání vizuálních a auditivních reprezentací	používání vizuálních představ	5PS: Slovíčka si představuji. Např. dog – představím si psa.
		fonetické reprezentace	2PS: Slovíčka se učím také v básničkách nebo písničkách.
	Správné opakování	strukturované opakování	17MG: Procvičuji si doma angličtinu pravidelně. 1PS: Angličtinu se učím i doma.
	Využívání činnosti	mechanické techniky	3PS: Učím se pomocí různých kartiček, např. pexesa, stolních her.
Kognitivní strategie	Procvičování	opakování, napodobování	13KG: Když textu v angličtině nerozumím, přečtu si ho víckrát.
		formální procvičování fonetického a grafického systému	4KG: Doma si procvičuji, jak se slovíčka vyslovují nebo píší.

		rozpoznávání a používání frazeologických obrátů a vzorů	7šk: Mám oblíbené anglické věty, které když můžu, tak použiji.
		procvičování v přirozeném kontextu	6KG: Dívám se na filmy v angličtině. 7KG: Poslouchám písničky v angličtině i mimo školu. 8KG: Dívám se na televizní pořady v angličtině i mimo školu. 9KG: Čtu si pro zábavu v angličtině i mimo školu. 10KG: Hraji v angličtině počítačové hry. 11KG: Na Internetu hledám i na anglických stránkách. 29KG: Chodím na angličtinu i mimo školu (kroužky, doučování). 15KG: Někdy si v angličtině jen tak pro sebe mluvím nahlas.
	Přijímání a produkce CJ sdělení	používání vnějších podpůrných prostředků přijímání (porozumění) a odesílání (produkce) CJ sdělení	12KG: Neznámá slovíčka si hledám ve slovníku.
Kompenzační strategie	Intelligentní odhadování	Používání lingvistických vodítek	14KO: Když slovíčku nerozumím, snažím se odhadnout, co znamená.
		používání nelingvistických vodítek	
Metakognitivní strategie	Příprava a plánování učení	organizování a uspořádávání učení	17MG: Procvičuji si doma angličtinu pravidelně. 16MG: Mám doma klid na učení.
		vyhledávání příležitostí k používání jazyka	6KG: Dívám se na filmy v angličtině. 7KG: Poslouchám písničky v angličtině i mimo školu. 8KG: Dívám se na televizní pořady v angličtině i mimo školu. 9KG: Čtu si pro zábavu v angličtině i mimo školu. 10KG: Hraji v angličtině počítačové hry. 11KG: Na Internetu hledám i na anglických stránkách. 29KG: Chodím na angličtinu i mimo školu (kroužky, doučování).
	Evaluace učení	Sebepozorování	19MG: Učím se z chyb, které při používání angličtiny dělám.
		Sebehodnocení	20MG: Sleduji a všímám si, jestli se v angličtině zdokonaluji a umím čím dál víc.
Afektivní strategie	Sebepovzbuzování	tvorba pozitivních výroků	18A: Někdy se povzbuzuji, když mi nejde učení: To zvládnu. Mám na to. Jde mi to. To bude v pohodě.
		rozumné přijímání rizika	2šk: Nebojím se mluvit (i když dělám chyby).
Sociální strategie	Dotazování	požádání o vysvětlení nebo verifikaci	3šk: Když v angličtině nerozumím, co někdo řekl, požádám o zopakování, vysvětlení nebo příklad.
	Spolupráce	spolupráce s vrstevníky	23S: Učím se angličtinu se spolužáky i mimo výuku. 21S: Mám někoho, kdo mě doma z angličtiny zkouší a opravuje úkoly. 22S: Doma se angličtinu učím s rodiči nebo sourozencem. 6šk: Když nevím, jak něco udělat, požádám spolužáka, aby mi poradil.
		spolupráce se zdatnými mluvčími cizího jazyka	24S: Mám kamaráda nebo příbuzné v zemi, kde se mluví anglicky.
	Empatie	rozvíjení kulturního porozumění	25S: Zajímám se o zemi, kde se mluví anglicky (zvyky, hudba, sport, knížky, jídlo, jak slaví svátky).

Četnost použití jednotlivých učebních strategií byla zjišťována součtem příslušných bodových hodnot odpovědí na dotazníkové otázky.

Jak vyplývá z grafu použití zkoumaných strategií, ve třídě se vyskytuje široký soubor učebních strategií a každá z nich byla minimálně jednou označena jako pravidelně používaná nebo někdy používaná.

4.2 Nejvíce a nejméně používané učební strategie

Četnost použití učebních strategií byla opět zjištěna součtem příslušných bodových hodnot. Jako nejvíce používané učební strategie byly hodnoceny takové strategie, které dosáhly nejvyšších hodnot a zároveň na příslušné dotazníkové otázky zjišťující použití těchto strategií odpovídali žáci nejčastěji „ano“.

Jako nejméně používané učební strategie byly hodnoceny takové strategie, které dosáhly nejnižších hodnot a související žakovské odpovědi nejčastěji zněly „ne“.

Pořadí	Učební strategie	Četnost
1	Používání vnějších podpůrných prostředků přijímání (porozumění) a odesílání (produkce) CJ sdělení: hledání neznámých slov ve slovníku	1
2	Organizování a uspořádávání učení: klid doma na učení	2
3	Rozumné přijímání rizika: není obava z chyb při mluvení	3
4	Spolupráce s vrstevníky: žádost spolužáka o radu při vlastní nevědomosti	4
5	Formální procvičování fonetického a grafického systému: domácí procvičování výslovnosti a pravopisu	5
6	Opakování, napodobování: opakované čtení textu pro zlepšení porozumění	6
7	Strukturované opakování: domácí učení se cizímu jazyku	7
8	Spolupráce s vrstevníky: pomoc při domácím zkoušení z cizího jazyka a opravě úkolů	8
9	Sebehodnocení: sledování lepších se výsledků v učení	9
10	Sebepozorování: učení se z vlastních chyb	10
11	Požádání o vysvětlení nebo verifikaci: žádost o zopakování nebo příklad při nepochopení	11
12	Spolupráce s vrstevníky: učení se cizímu jazyku doma s členem rodiny	12
13	Procvičování v přirozeném kontextu, vyhledávání příležitostí k používání jazyka: domácí poslech	13

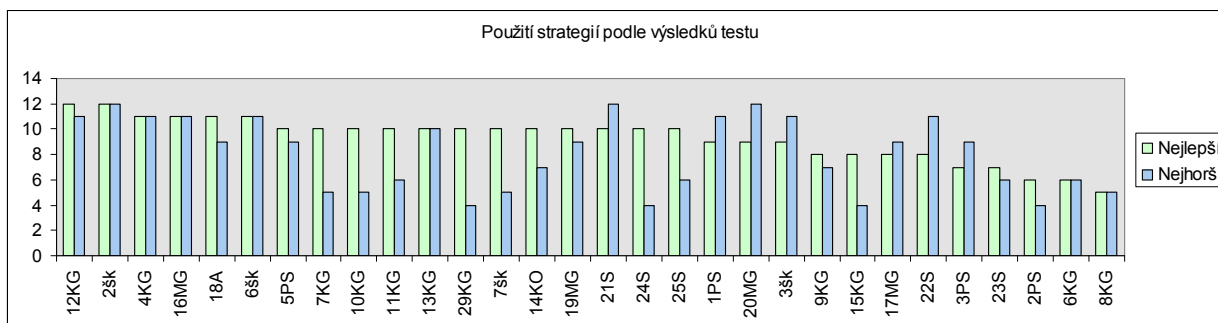
	písniček v cizím jazyce	
14	Používání vizuálních představ: představení si vizuální podoby slova	14
15	Rozpoznávání a používání frazeologických obrátů a vzorů: používání oblíbených vět a frází	15
16	Organizování a uspořádávání učení: pravidelné procvičování doma	16
17	Tvorba pozitivních výroků: povzbuzování se, pozitivní přístup	17
18	Používání lingvistických a nelingvistických vodítek: odhad smyslu slova při neporozumění	18
19	Rozvíjení kulturního porozumění: zájem o realie země s cizím jazykem	19
20	Mechanické techniky: učení se pomocí kartiček, pomůcek	20
21	Procvičování v přirozeném kontextu, vyhledávání příležitostí k používání jazyka: hraní počítačových her v cizím jazyce	21
22	Procvičování v přirozeném kontextu: mluvení v cizím jazyce nahlas pro sebe	22
23	Procvičování v přirozeném kontextu, vyhledávání příležitostí k používání jazyka: hledání informací na internetu v cizím jazyce	23
24	Spolupráce s vrstevníky: učení se cizímu jazyku se spolužáky i mimo školu	24
25	Fonetické reprezentace: učení se slovíčkům v básničkách a písničkách	25
26	Procvičování v přirozeném kontextu, vyhledávání příležitostí k používání jazyka: čtení pro zábavu v cizím jazyce i mimo školu	26
27	Procvičování v přirozeném kontextu, vyhledávání příležitostí k používání jazyka: sledování filmů v cizím jazyce	27
28	Spolupráce se zdatnými mluvčími cizího jazyka: přítel nebo kamarád v zemi s CJ	28
29	Procvičování v přirozeném kontextu, vyhledávání příležitostí k používání jazyka: návštěva kroužků CJ, doučování	29
30	Procvičování v přirozeném kontextu, vyhledávání příležitostí k používání jazyka: sledování televize v cizím jazyce i mimo školu	30

Jak vyplývá z předchozí tabulky, nejpoužívanějšími učitelskými strategiemi ve třídě jsou hledání cizích slov ve slovníku, pozitivní přístup k učení (není obava z chyb při mluvení), spolupráce se spolužákem v případě vlastní nevědomosti a opakované čtení textu pro lepší porozumění. Stejnou důležitost jako nejužívanější učební strategie přikládají žáci domácí přípravě – klidu na učení. Vysoce hodnoceno je také domácí procvičování výslovnosti a pravopisu slovíček. Jedná se tedy o učební strategie běžně používané i při výuce jiných předmětů nebo používané při výuce cizího jazyka v hodině. Lze proto usoudit, že žáci nejvíce používají takové strategie, s nimiž se prakticky a stále setkávají ve školní výuce.

K nejméně používaným strategiím naopak patří takové strategie, které obvykle řadíme do mimoškolní činnosti: sledování cizojazyčných filmů a televizních pořadů, četba cizojazyčné literatury mimo školu, návštěva kroužků cizího jazyka nebo doučování, spolupráce s rodilým mluvčím (přítel či kamarád v zemi, kde se hovoří cizím jazykem). Děti tyto strategie používají méně pravděpodobně proto, že se s nimi v běžné hodině cizího jazyka setkávají zřídka. Návštěva kroužků nebo doučování patří mezi individuálně využívané podpůrné prostředky, a proto se objevuje mezi méně používanými strategiemi. Překvapivé je, že mezi málo používanými učebními strategiemi se objevuje učení se slovíčkům pomocí básniček a písniček; je možné, že děti před mnemotechnickou metodou upřednostňují učební strategie, s nimiž se setkávají a mohou je použít i v jiných vyučovacích předmětech.

4.3 Používání strategií ve srovnání s výsledky žáků v didaktickém testu

Četnost používání strategií byla také zjišťována v souvislosti s výsledky, kterých žáci dosáhli v dotazníkovém didaktickém testu.

Pořadí	Učební strategie používané žáky s nejlepšími výsledky	Četnost
1	Hledání neznámých slov ve slovníku	12
2	Není obava z chyb při mluvení	12
3	Domácí procvičování výslovnosti a pravopisu	11
4	Klid doma na učení	11
5	Povzbuzování se, pozitivní přístup	11
6	Žádost spolužáka o radu při vlastní nevědomosti	11
Pořadí	Učební strategie používané žáky s nejhoršími výsledky	Četnost
1	Sledování lepších se výsledků v učení	12
2	Není obava z chyb při mluvení	12
3	Pomoc při domácím zkoušení z cizího jazyka a opravě úkolů	12
4	Domácí učení se cizímu jazyku	11
5	Domácí procvičování výslovnosti a pravopisu	11
6	Hledání neznámých slov ve slovníku	11

Žáci, kteří v testu dosáhli nejlepších výsledků, používají při učení se cizímu jazyku takové učební strategie, jež jsme v předchozí části výzkumu zařadili mezi nejpoužívanější. Mezi nimi se navíc objevuje strategie vlastního povzbuzování a pozitivního přístupu, charakteristická pro úspěšné žáky.

Žáci, kteří dosáhli nejhorších výsledků, používají rovněž obecně nejužívanější strategie, ovšem nejčastěji takové strategie, které předpokládají pomoc při učení se cizímu jazyku; na prvním místě pak strategii sledování lepších se výsledků v učení, která slouží jako motivace k další práci.

4.3.1 Porovnání úspěšnosti žáka v didaktickém testu a jeho známky z cizího jazyka

Pořadí	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
Test	11	10	10	9	8	6	6	6	6	6	5	5	4	3	2	2	2	1	0	0	0	0
Známka	1	1	1	2	3	2	2	2	3	3	2	3	1	2	1	2	3	2	2	3	3	4

Jak zároveň vyplývá ze srovnání úspěšnosti v didaktickém testu a hodnocení žáka známkou z předmětu cizího jazyka, test úspěšně řešili jak žáci s lepší známkou (1, 2), tak žáci se známkou horší (3). Naopak někteří žáci s dobrou známkou v testu neuspěli. To vzhledem k srovnání použití učebních strategií a výsledků testu naznačuje, že používání konkrétních učebních strategií je spíše otázkou charakteru žáka a jeho individuálního přístupu k učení (sebevědomí žáci preferují jiné učební strategie než žáci upřednostňující pečlivější přípravu a pomoc při učení).

4.4 Použití učebních strategií ve srovnání se známkou žáka z cizího jazyka

Pořadí	Nejpoužívanější učební strategie v závislosti na známce z CJ	Četnost
1	Hledání neznámých slov ve slovníku	15
2	Není obava z chyb při mluvení	15
3	Opakované čtení textu pro zlepšení porozumění	14
4	Klid doma na učení	14
5	Učení se z vlastních chyb	14

Žáci, kteří mají nejlepší známky z cizího jazyka, používají nejčastěji opět takové učební strategie, které můžeme zařadit mezi obecně nejvíce využívané.

4.5 Kvantita používání učebních strategií podle pohlaví žáků

Chlapci	Dívky
71	83
67	72
62	72
61	71
60	69

Kvantita používání učebních strategií podle pohlaví žáků vyplývá z porovnání součtů bodových hodnot odpovědí na dotazníkové otázky, v nichž žáci uváděli, jak často používají konkrétní učební strategie. Výsledný součet byl pak seřazen podle pohlaví jednotlivých žáků. Vyšší součtová hodnota znamená, že žáci nejen používají některé strategie častěji, ale používají také větší soubor strategií.

Z tabulky vyplývá, že dívky používají konkrétní učební strategie častěji než chlapci a používají také větší soubor strategií.

4.6 Kvantita používání učebních strategií podle známky žáka z cizího jazyka

Při zkoumání souvislosti kvantity používaných učebních strategií se známkou žáků z cizího jazyka byl bodový součet odpovědí na dotazníkové otázky zjišťující používanost strategií srovnán se známkou z cizího jazyka, jíž je žák celkově hodnocen.

Známka	1	1	3	1	2	2	2	4	2	3	2	3	3	2	2	3	2	2	1	3	1	3
Kvantita strategií	83	72	72	71	71	69	67	67	64	62	61	61	61	60	60	60	59	59	56	55	54	51

Z tabulky vyplývá, že kvantita používaných strategií nezávisí na známce z cizího jazyka; je možné se domnívat, že i kvantita používaných učebních strategií závisí spíše na individuálním charakteru žáka a jeho přístupu k učení.

4.7 Kvantita používání učebních strategií podle motivace žáka k učení

Při zkoumání souvislosti kvantity používaných učebních strategií s motivací žáků učit se cizí jazyk byla kvantita učebních strategií používaná konkrétními žáky srovnána s bodovou hodnotou odpovědí žáků na dotazníkovou otázku č. 26: „Baví mě učit se cizí jazyk“.

Motivace	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Kvantita strategií	83	72	71	71	69	64	61	60	55	67	61	60	60	56	72	67	62	61	59	59	54	51

Z tabulky je patrné, že žáci, kteří mají větší motivaci učit se cizí jazyk (výuka je baví) používají obecně větší soubor učebních strategií a učební strategie využívají ve větší míře než žáci, kteří uvádějí, že je výuka nebaví.

4.8 Kvantita používání učebních strategií podle osobního přístupu žáka k učení

Při zkoumání souvislosti kvantity používaných učebních strategií s přístupem žáků k učení se cizímu jazyku byla kvantita učebních strategií používaná konkrétními žáky srovnána

s bodovou hodnotou odpovědí žáků na dotazníkovou otázku č. 27: „Umím se učit cizí jazyk. Vím, jak na to“.

Přístup k učení	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	
Kvantita strategií	71	71	72	83	60	60	59	64	61	60	56	67	72	61	62	55	51	69	61	54	67	59

Tabulka ukazuje, že žáci, kteří se domnívají, že se umí učit cizí jazyk, používají zároveň také obecně více učebních strategií než žáci, kteří uvádějí, že se jim učení cizímu jazyku daří méně nebo vůbec.

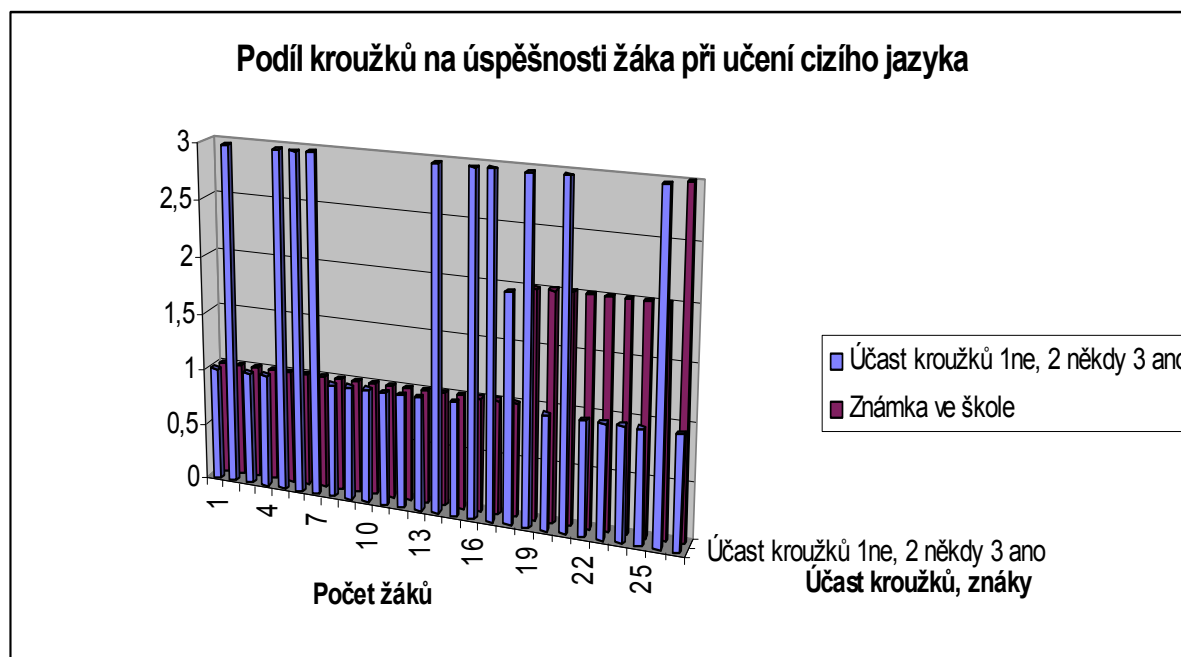
4.9 Kvantita používání učebních strategií podle znalosti cizího jazyka v rodině žáka

Při zkoumání souvislosti kvantity používaných učebních strategií se znalostí cizího jazyka v rodině žáka byla kvantita učebních strategií používaná konkrétními žáky srovnána s bodovou hodnotou odpovědí žáků na dotazníkovou otázku č. 30: „Někdo z rodiny cizí jazyk umí“.

Rodina	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1	1	1	1	1	1
Kvantita strategií	83	72	72	71	71	69	67	67	62	61	61	61	60	60	59	59	64	60	56	55	54	51

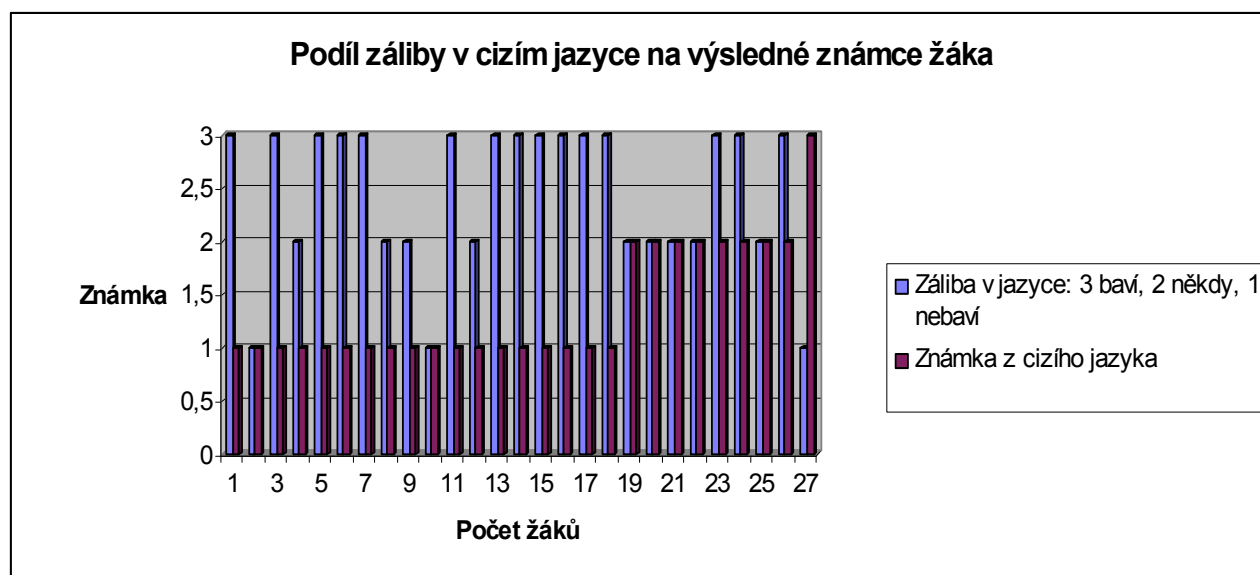
Z porovnání hodnot vyplývá, že ve většině rodin žáků někdo cizí jazyk ovládá, a že žák z takovéto rodiny používá obecně více učebních strategií než žáci, v jejichž rodinách nikdo cizím jazykem nemluví.

4.10 Podpora mimoškolní aktivity – kroužků – při učení se cizímu jazyku

Výzkum neprokázal závislost mezi mimoškolní aktivitou a výbornou známkou z cizího jazyka. Sedm dětí z celkových devatenácti, kteří mají z cizího jazyka výbornou, navštěvují kroužky cizího jazyka. Jeden žák navštěvuje kroužky občasně a ostatních jedenáct žáků nenavštěvují žádné kroužky.

4.11 Podíl záliby žáků v cizím jazyce na výsledné známce žáka

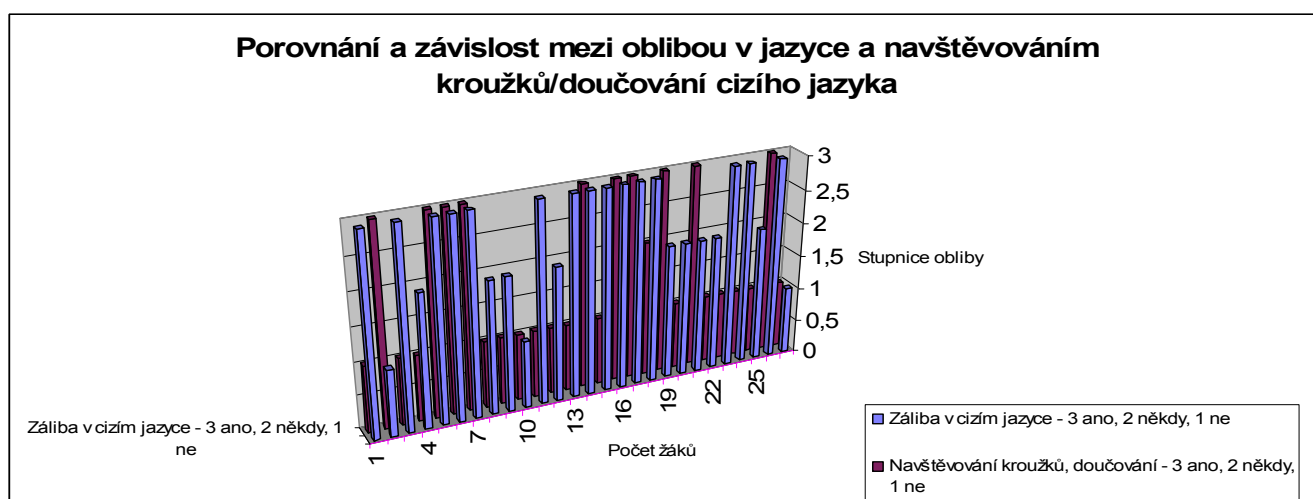

Šetření prokazatelně potvrdilo, že zájem, možná jistým způsobem i motivace, se výrazně podílí na celkové úspěšnosti – v tomto případě výsledné známce – při učení se cizího jazyka. Patnáct respondentů, tedy více jak polovina, zodpověděli kladně na otázku vztahující se k oblíbě v daném cizím jazyce. A to ještě tři z výše uvedených patnácti nepatří mezi ty, jež mají výbornou.

Devět respondentů z celkového počtu (tj. 27) se vyjádřilo neutrálně - někdy baví, někdy nebaví. V tomto počtu těsně převažovali ti, kteří mají z cizího jazyka velmi dobrou (5 odpovědí).

Pouze jediný respondent odpověděl záporně – nebaví mě se učit cizí jazyk. Je zde vysoká pravděpodobnost, že nezájem ze strany žáka souvisí i s jeho školními výsledky (tj. známka dobrá).

4.12 Závislost mezi navštěvováním kroužků cizího jazyka a zálibou v něm

Z dotazníku vyplynulo, že pouhých sedm respondentů z celkových 27 baví se učit cizí jazyk a ještě navštěvují zájmové kroužky cizího jazyka. Sedm respondentů přestože odpověděli kladně na otázku oblíbenosti v cizím jazyce, žádný kroužek nenavštěvují. Jeden respondent navštěvuje jazykový kroužek, přestože ho učení cizího jazyka nebaví. Šest žáků mají neutrální postoj vůči cizímu jazyku a zájmový kroužek nenavštěvují. Dva žáci mají záporný vztah k cizímu jazyku a kroužky nenavštěvují. Jeden žák, který má k cizímu jazyku neutrální postoj

navštěvuje zájmové kroužky (v tomto případě doučování) někdy. Tři žáci mají neutrální postoj k jazyku a navštěvují zájmové kroužky cizího jazyka.

5 Závěr

Na Základní škole Lužice výzkum ukázal, že na používání učebních strategií nebo na jejich kvantitu při učení se cizímu jazyku má vliv celá řada faktorů, jako například rozdíly v pohlaví žáků, osobní přístup žáka k učení (motivace, sebehodnocení) nebo znalost cizího jazyka v rodině žáka (možnost společného opakování, procvičování, reflexe chyb a zpětné vazby). K nejpoužívanějším učebním strategiím při výuce cizího jazyka patří takové učební strategie, které žáci používají i při výuce jiných předmětů, nebo takové strategie, s kterými se žáci při výuce cizího jazyka v hodině seznámili pod vedením učitele, a které se v jejich práci osvědčily jako efektivní – přinášejí úspěch ve studiu, což zároveň vede ke zvýšení motivace a obliby předmětu. K nejméně používaným strategiím naopak patří takové strategie, které vyžadují samostatnější přístup žáků (učení se cizímu jazyku prostřednictvím počítačových her, filmů, televize) a obecně mají charakter mimoškolní činnosti (mimo jiné návštěva kroužků, spolupráce se spolužáky mimo školu, kontakt s rodilým mluvčím, atd.)

Lze tedy předpokládat, že výběr konkrétní učební strategie je vázán na praktickou učební činnost, kterou žákům v hodině předvede jejich učitel, a zároveň na učitelovo ocenění výsledků použití dané strategie. Podporu této hypotézy přinesl výzkum na Základní škole Zenklova v Praze. Nepodařila se zde prokázat přímá závislost výborných výsledků žáků na navštěvování mimoškolních jazykových kroužků či doučování. Zato se však projevila souvislost mezi zájmem o cizí jazyk, oblibou tohoto předmětu a úspěšností žáků v něm. Velký podíl na dobrých výsledcích studiu žáků ZŠ Zenklova má přitom jejich učitel – velmi přínosná je jeho prezentace cizího jazyka, forma výuky a motivace. Žáci se pod jeho vedením učí používat různé efektivní učební strategie, a to nejen při studiu cizího jazyka, ale i v jiných předmětech.

Z výsledků výzkumu lze tedy vyvodit celkový závěr, že žáci při studiu cizího jazyka nejvíce používají takové strategie, s nimiž se setkávají ve školní výuce, zatímco strategie používané ve škole zřídka nebo závislé na mimoškolní či samostatné učební činnosti využívají žáci méně často. Je tomu tak pravděpodobně proto, že i přes množství faktorů ovlivňujících výběr učebních strategií žáci upřednostňují výběr úzkého souboru strategií,

kteře mohou využít v co největším počtu školních činností, a zároveň jim tyto strategie přinášejí úspěch ve studiu. Při výběru strategie hraje důležitou roli učitel, který žákům nejen ukazuje výhodnost a efektivnost různých učebních strategií, ale především je při jejich využívání motivuje a povzbuzuje pozitivním hodnocením jejich práce. Úspěchy ve studiu pak vedou ke zvýšení oblíbenosti předmětu cizího jazyka a snaze využít danou učební strategii nejen při studiu tohoto předmětu, ale i předmětů jiných.

Vyučujícím se tak při cíleném využívání tohoto poznatku otevírá možnost zpestřit hodiny předváděním různých učebních činností, na kterých žákům prakticky předvedou rozdíl mezi univerzálně použitelnými učebními strategiemi a strategiemi, které svým specifickým stylem vedou k větší efektivitě při studiu konkrétního předmětu – v našem případě cizímu jazyku. Tímto způsobem je možné prakticky naplnit didaktický požadavek naučit žáky vybírat si učební metody a strategie na základě kritické a samostatné úvahy podle obsahu učební látky nebo zaměření vyučovaného předmětu, a zároveň posílit mezipředmětové vztahy názorným a praktickým využíváním různých učebních strategií.